

1465
Quart. Sch

Lodouici Heliani Vercellensis Christianissimi Francorū
Regis Senatoris, ac oratoris de bello suscipiendo
aduersus Venetianos & Turcas oratio, Maxi-
miliano Augusto, in cōuentu Præfulū,
Principum, Electorū, & Ciuitatū
Romani Imperij dicta in Aus-
gusta Vindelica. IIII. Idus
Aprilis. Anno a partu
virginis. M.D.X.

Iacobus Bannicius a Cæsareis Secretis
Stephano Ponchierio Reuerens
dissimo Episcopo Parisiensi
Salutem.

Lodouicus Helianus, qui a Christianissimo Francoꝝ Rege vestro hic apud inuictissimum Cæsarem nostrum oratorem agit, habuit orationem de Cæsare, proceribus Germanisq; omnibus aduersus Venetianos, ac Turcas concitandis, deq; factiosis quibusdam concilium, ac sanctissimam principum confederationē interrumpere conantibus comprimendis. non memini audire, neq; legere orationem nostra tempestate prisq; oratoꝝ facundie ppius accedentem. nā has nationes, maxime autem Cæsarem ipsum ad id iam bellum incumbentem nō delectauit modo, atq; cōmouit, sed etiā affecit, & aduersus illas gentes armorum ardore vehementer inflāmauit, ac omnium concursantium conatus perfregit. Cæsar voluit ut impressoribus ederetur. ego sicuti dicta est, quæ certe ex temporanea est pro ea, quæ mihi tecum est gratia, atq; familiaritate eam ad te mitto, quem scio hoc dicendi genere delectari, & pollere, & plurimum posse. Bene vale. Ex Augusta Vindelica Cal. Maijs. M. D. X.

Ene ac religiose fecissent Venetiani Maximis Oratio.
b liane Auguste, si post multas ciuitates, ac regiones, quas, aut Christianis ademerunt, aut ipsi Turcis per pactiones tradiderunt, aut occupare permiserunt, sanctissimam expeditionem quattuor Christianoꝝ principum in excidium Turcæ gentis paratam excurrere passi fuissent. Hoc enim pacto & abolitionem veterum peccatorū a deo promereri, & solidam gratiam a principibus, Christianisq; omnibus inire, & indelebiles victorias ex hoste referre potuissent. nunc autem quom Christianos nos exercitus in Turcas, ad terram sanctā Iherusalem p̄gredientes armis impedire maluerint digni visi sunt, qui a deo, & ab hominibus, qui ferro, & flāma, qui terra, mariq; dispergantur. Ego autem qui ad agendas gratias obres foeliciter gestas, ad celebrandas vestras victorias, vestrosq; triumphos me præparabam, qui multos defendere, ledere neminem consueui, in has angustias deductus sum, ut, aut ab officio legationis mihi sit recedendū, aut de improbitatibus, de dolis, de malemeritis Venetoꝝ necessario, nō sine magno dolore mihi sit dicendum. quod si aliquoꝝ aures offendunt debetis id necessitati temporis, ac malignitati illorum nō meq; cōsuetudini tribuere. quāq; videor in pposito defensionis p̄pmodū perseuerare, nā quom Venetos accuso defendo infinitos mortales Italiam totā, multasq; alias Prouincias, a quorū faucibus in libertatē reuocandę sunt. defendo Christianos orientales, quos ad manus Turcarū peruenire, ac in morē victis marū mactare pmittunt. defendo ecclesiam Romanā, ad quam subuertēdā ut ipsi sua desideria cōsequant vocare Turcas, & quasi manus porrigere vident. Quare quom dico contra Venetos nolite me putare contra Venetos, sed cōtra Turcas dicere, neq; de bello Venetis inferens
a ij

Narratio.

do, se de bello a Christianis ppulsando, neq; de excidio Venetorum, sed de salute Christianorum yba facere. Sed qm maiestate vestri Caesaris cōspectus & tāta Pōtificū, Principum, Ducū, Procerū, ciuitatum frequentia amplissimi ordinis, celebritate loci, magnitudine causae, ingenij si qd in me est imbecillitas maxime debilitat clemētissime Caesar in vestro vultu, in vestris oculis, in vestra humanitate, atq; benignitate totus acquiesco, recreor, refocillor. multitudinē igit, ac varietate rerū obrutus multa cōsulto ptermittā, multa etiā sunt q quāq; omnibus nota sunt, a me tamē in dicēdo ptereunda nō sunt, quae omnia dum breuiter expono, quēso benignissimas aures diligēter accōmodate. Senatus igit Venetianus, quom decreuisset omni scelere retinere, qd p summū nefas acq̄sierat, & quom certo sciret vestrā Caea. maiest. foedus, ac societate cōiunxisse cū Christianissimo nostro Frācorū Rege, vt bellū aduersus Christiani nominis hostes Turcas gereret, in q quidē societate sanctissimus dñs noster Iulius pont. max. & Aragonū Rex catholicus includi etiā voluerunt cōsciētia delictorū, ac furijs agitatū exercitū q̄ maximū potuit cōparauit. & Christianissimo nostro Francorū Regi cū fortior exercitibus se coniungere pperanti in ripa fluminis Abduae totū opposuerūt. Ibi fusi ac profligati Venetiani Pataviū vrbē magno p̄sidio munierūt, quā vrbē ve. Caea. maiest. hieme instante nō expugnauit, at illi ferociore facti multa ex his q amiserāt recuperauerūt, lōge plura quā vnq; habuerūt, nisi pvideat, cōsecuturi. Italiā atq; omne occidentale imperiū, si istā tempestatē euaserint, paulatim occupaturi. Quae oīa Christianissimus rex noster lōge pspiciens simul, & auertere cupiēs, si ve. Caea. maiest. de liberat illos bello psequi, & tantos motus cōpescere, ne hanc patriā vestrā, has fertilissimas & bellicosissimas re-

giones quas a maioribus vestris liberas accepistis posteris vris in seruitute relinquantis, & p imperij & Romane ecclesie salute & maiestate tuenda atq; augenda polliceat omne auxiliū atq; opem, quā amicus amico & frater fratri p̄stare teneat, sed in Cameracensem cōfederationē, inter vestras maiestates factā. & quid polliceat? imo iā magnae equestres atq; pedestres copiae, cū maximo tormēto rū apparatu hostilia mētia circūtonāt & manus cū hoste conserūt. quod vt vestra quoq; Caea. maiest. & vōs o reuerendissimi ac illustrissimi pceres & ciuitates Imperij Romanī isdem viribus atq; eadē celeritate vtī velitis, nīa p̄cipue sunt quae vestros animos maxime mouere, atq; in illū mare debēt. primū spes Venetorum, deinde tyrānis, postea eorū de religiōe & Christianis omnibus male merita, de quibus si mihi a vobis tribui concediq; sentiam, breuiter dicturi sumus. Nō enim est difficile in illis tam nefarijs, tamq; fraudulentis vulpeculis, in tam audacibus tamq; superbis leonibus demonstrare magnā spem fuisse Italiae primum, deinde Christiani orbis subiugandi. nā ea omnia, quae ad id necessaria sunt abunde illis suppetunt potentia, doli, ac cupiditas dominandi, & vt paucis absoluā nam eos qui superiori estate quattuor potentissimos principes Christianorū in patentibus campis expectare sunt ausi, & collatis signis aperto Marte dimicare, pfecto potētissimos homines existimare, & iudicare debemus. quare finatis eos aliquantulū crescere. At sunt victi, sunt diminuti, sunt quidem, ideoq; ad extingendum faciles, q̄ si essent integri. sed nisi vestre peregrinant aures, intelligere debetis qd iam recuperauerint, vt se iam refecerint quod si eos paululum respirare pmiseritis, vt hāc vnā calamitatē euadāt, vereor, ne Crabrōnes (vt aiunt) irritaueritis. poterat Hannibal, si victoria vtī voluisset in Capitolio

Diuisio

De spe Venetorum Pars prima.

Potētia Venetorum.

Crabrōnes irritare.

a iij

Doli Ve
netorū.

s. Anto.

NB.

Pecunia

epulari poterant Galli Senones si paulum adniti voluissent Capitolium cum Romano nomine simul extinguere. Vtrique irritatio ac dimittendo Romanos suos, ac omnium rerum dominos effecerunt. Quod nisi huius venenosissime ac resurgens vipere, dum adhuc titubabat, ceruices perfregeritis, prae dico vobis, quod si non tam cito, ac perfecto quandoque, si non vos certe vestros successores suo veneno inficiet, ac spiritus circumligabit. Est praeterea illis consilium domi, & ars senatoria deligunt ex calidissimis, & versutissimis senatoribus oratores, quos cum retribus, hamis, & visco peregre mittunt non ad pisces, aut aues irretiendas, aut inescandas, sed ad fallendos, atque decipiendos principum animos. Sanctus Antonius, aut (ut alij volunt) Paulus primus eremita in spiritu raptus vidit laqueos, quos mali demones miseris mortalibus tetenderant, & admiratus subtilitatem, & artificiosissimam dispositionem, & numerum laqueorum, si numerari potuissent exclamavit, Ah clementissime deus! quis unquam hos evitare poterit? tot & tales sunt laquei Venetorum, quos miseris principibus praeparauerunt. Auctoritate, pecuniam urbes, ac puincias multas Veneti perdidērunt, superbia, dolos, vaframenta non amiserunt. Ipsi homines crudelissimi omnibus cupiditatibus seruientes, proponunt vobis ante oculos commutationem fortunae, instabilitatem rerum humanarum & rationibus philosophicis, & Scipionis, Alexandri, Caesaris ac aliorum exemplis conabunt vobis clementiam persuadere animum vincere, iracundiam in victoria maxime cohibere tunc deum ac misericordiam eius obtestari, addent praesces, addent pecuniam, vos memineritis, sicut Vlyxes fecit istos Syrenum cantus, istas meretricum cytharas surdis ac obturatis auribus praeterire, & ut exemplo dei contra Antiochum de quo legitur, orabat scelestus deum, a quo non esset misericordiam consecuturus, quia sunt illa dulcia Circes pocula, illa esca omnium malorum, qua infelices principes delinunt

in maximos errores primum, deinde in maximos luctus precipitant. Age vero praeter desiderio, & cupiditate dominandi, si iustitiam, aut honori suo. Si ulli hominum, aut deo ipsi unquam percerunt. Testis est Iacobus rex Cypri, quem accepta prius in uxorem filia sancti Marci, ah amara filia, & infaustum matrimonium, una cum filiolo clam veneno sustulerunt, ut Cypri regno, ut insula nouae quondam regnorum capite possent. Testes sunt Franciscus Comes Carmignola, & Bartholomeus Bergomates cognomento Coleo, eorum copiarum Duces duo tunc in re militari praestantissimi, quorum alteri propter facetum aut cauillosum dictum, in media curia reorum more securi caput amputauere. Bartholomeum autem propter ingentes opes bellica virtute questitas, etiam veneno clanculose curauerunt. Testis est Patriarcha Aquileiensis quem Histria & dimidia parte Venetiae priuauerunt. Testes sunt iterum. xij. canonici Aquileienses quos parum fuit multis opulentis castellis & oppidis quae possidebant cum vita simul spoliari, nisi in memoria tanti sacrilegii duodecim porcos pingues abrafo collo die Iouis ante quadragesimam singulis annis in harena populo spectante, gladiatoribus conficiendos obijciant. Testis est serenissimus rex Vngarorum, cuius prope trecentas insulas, decem ciuitates episcopales, duas puincias Dalmatiam ac Liburniam, tot portus quingenta circiter milia passuum, maritimi litoris occupauerunt. Testis est Imperator Constantinopolitanus & eius proceres & finitimi Itali Cartarienses, Scalenses, Mantuani, Ferrarienses & Mediolanenses Duces quorum alios magnis urbibus, insulis ac puincijs, alios dimidia parte, alios omnibus bonis, alios etiam vita mulctauerunt. Testes sunt antecessores vestri Imperatores Romani, quos Patauius, Vincetia, Verona deiecerunt. & Duces Austriae & ue. Caes. maiestas quam Tarvisio, Feltro, Concordia, Vtino, Tergeste, Aug.

Cupiditas domi
nandi Venetorum
Iacobus rex Cypri.Franciscus Comes
Carmignola
Bartholomeus Bergomates
cognomento Coleo.Rer Vngarorum Imperator
Constantino
poli.
Itali
proceres.
Imperatores
romani
Germanorum.
Duces
Austriae.
Maximilianus
Aug.

a iij

Coricia & omni possessione Italiae penitus expulerunt & conantem ad Imperatoriā coronam Romam proficisci, iam. xxiii. annos armis retinuerūt. Testis est deniq; summus pōtēx & s. Petrus ipse, qui ne se quoq; ceteris vicinis pulchriorē putaret, Foumliuū, Forūcorneliū, Fauētiā Ariminū, Rauennā abstulerūt. Et vt regno Siciliae potiretur, quinq; vrbes i Appulis ac Salētinis, in laboribus regum Neapolitanorū interceperūt, inter quas Hydruntē, & Brundisiū portu celeberrimo. Et qua arte Pisam vsurpauerūt, vt p eā alterū Italiae latus, inferi maris affligerēt. Florentiā paulatim attererēt. Genuam ad primos motus cum vna ex factionibus ingrederent, Sicilia, Corsicā, Sardiniam, Baleares, Narbonensem puinciā, omnia littora Hispaniē, ad Herculeum fretum vsq; classibus percurrerent, fatigarēt, infestaret, affligerēt. Proh deus immortalis, quē Carybdīs, qui Oceanus, tam vorax vnq; fuit, qui tot & tanta tam paruo tpe demergere ac deglutire potuerit. Vix bene sunt centū anni quibus e suis paludibus, in cōtinentem egressi sunt, & longē plura suis prestigijs ac sy-cophantijs circumscripserūt, quā Romani ducētis annis armis debellauerūt, capta autē Italia, putatis illos quieturos: num creditis illos animo atq; superba mente iā diū agitalse quēadmodum alpes transcendere: vt Danubiū Rhenum, Sequanā, Rhodanū, Thagum, Hyberū pontibus iungerēt, & has in puincias redactas exercitibus firmarent, nescit paterfamilias diues intra molestiē se terminos cōtinere. gens igit in domicilio superbiē nata, quā omnifariam rerum copia superabundat, & multitudinē tyrannorū tota scatet, hoies e colluione & fece gentium in Veneticis paludibus cōgregati, piscatu primū viuētes deinde ex piscatoribus institores, atq; nauiculatores, ex his mercatores, ex mercatorib; p. latrocinia, p. cedēs & ve-

Summus
Pōtēx
s. Petrus
Siciliae
regni.

Pisa.

Epilogi

nera p nefandissima scelera pulcherrimarū rerū domini facti se cōtinebunt: certe nullo modo, sed si eos ita exarbitratos dimiseritis, si paululū se collegerint, ac suas vires reassumpserint, pgredient, excurrēt, longius effrent Satis multa verba fecisse videor de spe Venetorū. nūc de eorū Tyrannide quādā sunt dicēda. Mare, qd omnibus gentibus cōmune esse debet, aut si in alicuius bonis est vest. Cae. maiestatis esse debet, suū esse dicūt. Et siue mariti Thetydis sint, siue vxores Neptuni, singulis annis illud desposauere annulo iniecto. Arrogantiā inauditā elementa desponsare. Legimus Tyrios & Carthaginenses, Rhodios & Athenienses, Romanos & nostra tempestate Genuenses, tum Xerxem illū in rebus maritimis exercitatissimos, peritissimos, ac potētissimos fuisse, nemo tamē tam leuis Græcus, aut tam temerarius barbarus inuentus est, qui mare desposaret. & recte quidē, nā ex hoc matrimonio, nati sunt Venetis liberi ab auidissimis, & crudelissimis parētibus nō degenerātes, ifaciabiles bale nē, imanes Lestrygones, ifandi Cyclopes & Polyphemi qui ita mare obsident, atq; infestant, vt nulla monstra maris, nulli scopuli, aut tempestates, nulli pēdones, aut Pirhate vehemētius. bene sciūt hoc Rhagufari, qui in limitibus Turcarum aristocratiam tenent munitissimā, quos vexando, & classibus opprimēdo ad tantā inopiam atq; desperationē adduxerūt, vt ad Turcas confugere & illis tributū pēdere cogerint. duo littora Adriatici maris Italicum & Illyricū ita inter se cōnexa, vt alterū absq; altero vix viuere possit, vsq; adeo disunxerunt suis pestilentissimis edictis & piratis, vt in Syrtibus, in freto Siculo aut in maxima tempestate quicūq; deprehendi maluerint, q; Adriaticū nauigare. Itali in libertate & ad mare nati, marē spectare potius, q; vti, frui, nauigareq; possint. quot na-

Detyrā
nide Ve
netorū
Pars se
cunda
Mare.
mariti
thetidis
Sponsi
Neptu
ni despo
sant ma
re Tyti
Cartha
ginēses
Rhodij
Atheni
enses.
Roma
ni Genu
enses.
Rhagu
fari.

Romai

ues illi prædones expugnauerunt, diripuerunt, publicas
uerunt: quot diuites mercatores decoquere, ac cedere bo-
nis coegerunt: quot nobiles familias, & opulentas ciuita-
tes euerterunt: Quid in Alexandria, in Syria, Asia, Gre-
cia, Aphrica, denique in omnibus maribus infidelium fa-
ciant, quom neminem præter se nauigare vellent, quan-
tas turbas, quantas molestias Christianis negotiatoribus
inferant longum esset enarrare. Quid in terra, longe peius
crassant. Hi subditos ad ædificandas moles, ut iumenta ma-
teriam ferre cogunt, onera militiæ sustinere, littorales tau-
rinis neruis ad remos subigunt, ingentes, & cottidianas
exactiones, & tributa exigunt, prætores & gubernatores
non Patruum aut Parisii, sed Tuente aut ad Tanaim a pue-
ris nutriti periti sunt non legum, non philosophiæ, aut nostre
religionis, sed pecuniarum extorquendarum, sed morum im-
mum barbarorum ac rituum, Magmetidarum, miserrimum esset ha-
bere unum aut duos tales dominos, quanto est miserius ha-
bere mille aut prope innumerabiles. hi ius dicunt, hi urbes
ac puincias regunt, vel potius expilant, exhauriuntque. &
tamen neminem honore, neminem sacerdotio, neminem nobi-
litate eorum dignantur, putaret magistratus & prefecturas etiam
minimas polluisse quispiam præter tyrannos quos nobiles
& magnificos appellare oportet contingeret, non ingenijs
non fortune, non virtuti ad dignitates locus ac via patet.
Saluete, o Romani diuini genus in vestra ciuitate & tuti lo-
cus nunquam defuit, vos integras ciuitates Romana ciuitate
donauistis, vos ad Senatū, ad Consulatum, ad Regnum ad
Imperium e Tusculis, e Volscis, e Sabinis, ex Gallia, Pan-
nonia, Aphrica, Hispantia, ex Arabia usque ex toto orbe
terrarum viros idoneos conquisiistis, Veneti fastidiunt pro
bos, & Hermolaum barbarum & similes suos, ne dum alios
nos, quāobrem, quia studuerunt pecuniæ, non militiæ, mer-

eat, non literature, Magmedo non Christo, ita sunt insti-
tuti, ut iam apud eos sit nephas confiteri ac poenitentiam agere
de criminibus quæ pro reipublica contra diuinam maiestatem commi-
serunt. Romani homines sapientissimi tres ciuitates ita Romam
potentes, quod pondus Imperij sustinere potuissent, propter
tria maxima vicia deletas esse voluerunt. Carthaginem propter
perfidiam. Capuam propter superbiam, Corinthum propter
auaritiam, quæ crimina qualia in Venetianis sint diligen-
ter attendite, ut hæc, & multa alia, quæ vix in singulis res-
periantur huic uni ciuitati propria vicia sint & peculia-
ria, factores, factoresque scelerum, inuētoresque, ac artifices no-
uarum machinarum, quorum cellæ ac meatus corporis nihil aliud
sunt, quam spiramenta, perditionum. nemo cum eis commercat, quæ
ad extremum ad lachrymas non cogant, nullum bellum a multis
sæculis inter Christianos gestum est, cuius ipsi auctores non
extiterint, nemo Venetias diuertit sit acutus, sit circumspectus,
sit sapiens, qui non decipiat, aut aliqua fucata merce
aut aliqua falsa gema circumuenitur, aut a publicanis Syn-
grapham non accepit, aut exploratorum numero est, denique est
semper aliqua mala crux, quæ deprehensos miseros torqueat
ac excruciet. & quæ potest oratio eorum superbiæ par inue-
niri: hi sunt homines, qui autem apud se natam nobilitatem esse, quod
li diuites, ac modesti, soli sapientes sibi videntur esse. nos
autem, qui non ut dracones recto pectore, & elata ceruice
purpurati non incedimus, qui multa milia in arca non cus-
todimus, sermonem in digitis non constituimus, argen-
tea furcula non comedimus, barbari sumus, intemperan-
tes, ebrii, dementes, ac vesani, principes autem omnes
vno vocabulo tyranni, hominum medicabula, nos odes-
re, nos contemnunt, sumus illis materia ad ridendum vber-
tima. nos Galli multum, sed certe vos Alemanni non longe
minus. nam quæ nuptiæ, quæ Comediæ, aut fabula Venetij

Cartha-
go.
Capua
Coryn-
thumPerfidia
Veneto-
rum.Supbia
Veneto-
rum.

vnq̄ acta fuit, in qua primatū partū Alemanus homo nō fuerit introductus. vestri mores, sermo, victus, habitus, incessus per mimos, ac hystriones representatus ridere, & gaudere Venetias facit, exultare, triumphare, gestire, tanta est eorū superbia, tantus Alemanorū cōtemptus ac irrisio. De auaritia eorū pfundissima melius est tacere q̄ parū loqui. hoc tamē vnū nō silebo, q̄ quom Germania liberā se esse putet, sicut & esse debet, quom armis adhuc nō potuerint altitissimi sophistæ bene inuenerūt artem qua sibi tributariā fecerūt. locāt enim mercatoribus vestris domū (lofundico de Todelsch) triginta supra centū ducatis in singulos dies, nō dico singulis annis, q̄ quidē satis esset, dico singulis diebus. q̄ quidē summa ad quā draginta, aut quinquaginta milia ducatorū annua ascendit. hoc tributū quorānis Venetis pēdetis. De gula imensa, de luxuria nō attinet ad me dicere, quā qui scire velit recenseat greges. quid greges? imo exercitus lenonū, meretriciū, ac exoletorū. nō sanguini, nō religioni, nō aetati, nō sexui honor vllus adhibet, Venus pmiscua, Venus idifferēs, Venus sine lege. Trāseo crudelitātē, habēt Venetiani sua macella humana carne referta. habēt suas lastomias, suos tauros, vt quodā imaniissimi tyrāni habuisse memorant. in his excarnificāt subditos, quos aut ppter eximias, ac singulares aliquas virtutes, aut ppter ingētes opes tyrānis formidolosi, ac suspecti sunt. duo anni sunt quū exercitū vestrū Alpīs salūbus dolo iterclusum nō militari more spoliauerūt, nō subiugū miserūt, nō captiuum Turcarum vendiderūt, aut redimēdi potestate fecerunt, quid ergo? ferro trucidauerūt. rubent Alpes sanguine, albicant iuga montiū ossibus vestrorū ciuium. Patavinus senatus q̄ vobis studuisset ac primarius vnusquisq̄ furcis, ac infelicibus lignis pepēdit. Quæ quom ita sint

Auaritia
Venetorum.
Germania tri-
butaria
Venetis
Lo fundi-
ce de To-
deschi

De gula
De luxuria.

De crudelitate

Crudelitas eorū
militēs
Germanos

In Patavinis.

audent tamē lugubri veste, torto collo, flebilibus oculis, summissa voce pacē poscere, & superioribus diebus deprehenso sunt cū scalis, & exercitu magno sub mēibus Venetiarū, vt urbē sub noctē inuaderēt, & præsidia vestra iugularēt, & audēt dicere. vultis o principes Venetias alterū Italiae oculum effodere, ac delere. nō est tam clementium principum illos ingeniosos artifices, illos honestos mercatores, illas ædes admirandas velle subuere, quæ quā ex ruinis ac tropheis Romanorū & Græcorū, ac multarū urbū vetustate consent, tamē qm sensu carent, nec quicq̄ cōmiserūt, non sunt dignæ tantorū principum ira. Quid igitur volunt? volunt ædificijs parcere, sed delere tyrannidem cū tyrannis. volunt, q̄ Venetiæ sint meretrices nō dominatrices. volunt mare liberū, terras liberas, dacia, gabellas, portoria deicere, libertatē reducere, nam sicuti nō decet principes mercari, ita etiā nō conuenit mercatoribus imperare, ac regnare. nunc autē dicitis, quid fecimus? quid cōmeruimus? quid cōmeruistis? at nō ita dicebatis iam sunt duo anni, quādo Alpes trāsgressi Dannubiū ac Viennā infestis signis petebatis, Bononiā, & Vrbīnū, & Mediolanū superiore anno ante finē ludibria mēsis Maij in vestra potestate futuras esse iactabatis, quādo pontificē Maximū parū Capellanū & minimū altaris ministrū facturos p̄dicabatis, & Christianissimū regē Francorū Venetias cathenatum trahere minabamini. et Regem Cæsarem Augustum vestrā Cæs. maiest. deformissimis picturis, atq̄ inhonestissimis comedijs, ac spectaculis ignominiosissime referebatis cum titulo, & causa. hic est Maximilianus Augustus Imperator Romanorū, viri nō estis o Germani, Cæsareo animo vō solito amplius non estis Cēsar, si potestis tolerare has rapaces Harpyias, has venenosissimas aspides, tā varias, tamq̄ versipelles Linceum.

Veneto-
rum vo-
ces sup-
plices

Mine ac
rum.
Ponti.
Max.
Fracore
Augustum
Maximi-
lianum
Epilogi
per indi-
gnationem.

ces, tam sanguinarias Tygrides sanctissime Imperatoris
maiestatis vestre calumniatrices, nomini Germano infen-
sissimas amplius dominari. Hæc de eorum tyrannide sint
dicta. sup est, ut de his, quæ contra Christianos, contra re-
ligionem, ac deum ipsum commiserunt pauca subiiciamus.
quod si hoc, tã in solito vobis, tãq̃ iulitato genere dicendi
vra humanitate diutius abutor sperate vos adeo nō mis-
nora premia consecuturos, q̃ si sacerdote recitante Evan-
gelium sacratissimū audiretis. Utinā Romane Imperator
& vos, qui adestis, utinā Venetiani, aut veri Christiani
aut veri Turcæ fuissent. nam si veri Christiani fuissent, &
Iherosolymas, & Constantinopolim, & totum Orientem
ut quondã Christiani possideret, quom validis classibus
quibus plurimum pollent ad defensionē, nō ad eversio-
nē Christianorum uti voluissent. & si veri Turcæ fuissent
nūq̃ passi fuissēmus tã malas herbas omni Aconito pesti-
lentiores in nostris penetralibus, in nostris visceribus, ac
intestinis tam alte radices ponere, quin eos funditus ex-
tirpatos factio agmine vltra portas Caucasas reiecisse-
mus. nūc autē quom mali Turcæ, peiores Christiani sint,
modo quom ambobus bella gerant, modo cū vtroq̃ so-
cietatem simulēt, nūc harū, nuncillarū partiū, nemini fidi
sint religionē Christianā ad parvas Europe angustias, &
pene destructā mancā ac debilē cōcluserūt. ipsi sunt tãq̃
vnū repagulū, & propugnaculū, vnū antemurale, qd̃ nisi
perfractum sit, nunq̃ hæc due diuersarum legum & repu-
gnantium religionū gentes Christianæ, atq̃ Turcæ inter
se concurrere, ac manus conferere poterūt, sed hīc Vene-
ti, illinc Turcæ singulis annis aliquid de finibus Christia-
norū, sicut fluuius de ripis abradent perstringent, ampu-
tabūt, donec factio impetu vniuersa cōfundent. ipsi sunt
tertia secta, siue Marrani sint, siue illi dubij, ac ancipites

De his q̃
fecerant
contra
Christia-
nos, ps
tertia.

Venetia
ni mali
Turcæ
peiores
Christia-
ni.

Veneti
qui.

angeli inter bonos & malos, qui neq̃ cœlū, neq̃ inferos
tenēt, sed sunt Lemures & mali genij q̃ nocturnis icursio Lemu-
nibus domos pcurritāt, & diurnis gradinibus ac tepesta-
res
tibus mare nauigantibus, & terras miseris aratorib̃ infe-
stas reddūt, & ingressi corpora humana torquēt, q̃ i aere
suspēsi malo pposito remāserūt, nā quicqd̃ habēt alienis
calamitatib̃ adepti sunt, & credūt, & q̃a credūt, qd̃ Chri-
stiani aduersus Turcas, pgressuri p eorū puincias iter fa-
cturi fuisset, & vnusquisq̃ suū repetere mallet prius, quā
aliena destruere. q̃ aut vero dico, q̃ries cruciata. i. cōiura-
tio, ac deuotio Christianorū in Turcas tēta est, & toties
a Venetis interrupta, p̃cipue Pio pont. max. q̃ quom oīa
p̃parata essent, vbi sensit sanctissimā expeditionē artibus
Veneticis dissolutā, vir acris ingenij, ac religiosi amāssimū
m^o dolore iterijt. Rhodus terra mariq̃ piculossima obfi-
diōe a Turcis p̃mebat, ad quā cimbā, aut scaphā i auxi-
iū miserunt, q̃ nisi religiosorū p̃tute, ac auxilio Genuensiu
defensa fuisset, sicut Cōstātinopolim i Turcarū ptātē de-
uenire necesse fuisset. Venetiani primū auro, postea Con-
stātinopolis potiūdi cupidissimi, mō cōmeat, atq̃ arma
Turcis magna classe cōportabāt, modo exercitū eorū ex
Asia in Traciā p Bosphorū trāsseretabāt, nihil omittebāt,
qd̃ regiā vrbē affligere posset, ut iterdū illa potiret, Cōstā-
tinopol terra, mariq̃ durissime oppugnari cepta ē. Cōstā-
impator p clādestinos nūcios lachrymabiles dep̃catiōes ni Impa-
p̃fecto Veneticę classis mittebat, eū obsecrās p deū, q̃ se-
de patriarchalē illic cōstituerat, p yginē deiparā, cui^o nu-
mini ciuitas cōsecrata fuisset, & cōdita, ut Impatori Ro-
mano, & regie oriētalī misereret, ex tãta classe duas tm̃ na-
ues subsidio mitteret. ad hæc p̃fect^o Venetic^o r̃ndit. nō eē
moris Venetorū aliēa defendere. p̃inde si se ac vrbē de-
derēt cū tota classe itaturū ac obsidionē soluturū se cōmi-

Crucia-
ta
Pius pō.
maxi.

Rhodus

Cōstāti-
nopolis

Cōstāti-
ni Impa-
toris ver-
ba ad p̃-
sec. Ves-
nere clas-
sis.

Rūso.

serari durā Christianorū sortē, sed ab senatu tale mandatum habere, q̄ nō sine capitis periculo trāsgredi auderet. Interim Constantinopolis capta, & crudelissime diripita, si vnq̄ ciuitas direpta fuit, ita vt gemitus cadentū & mulierū ciulatus e Veneta classe exaudirent. At Venetiani spe potiunde vrbis amissa, spolia vrbis & prēdā a Turcis coemerūt, & plenīs nauibus Venetias remigrauerūt relis, quias imperij Romani Venetias secū deportantes, nolite mirari Venetiani si nemo vobis auxiliū præbet, quia vos auxiliū præbere voluistis nemini, ne ciuitati quidē sacratissime virginī matri dedicate, nescitis omnī rerū vicissitudinē esse, remāstis cū nullis amicis, & cū pauca pecunia, necesse est vos inter ferale angustias perire omnibus inspectatibus, sicuti Constantinopolim vobis inspectatibus interire passi fuistis. Quot p̄terea p̄ceres, ac ciuitates Traciæ, Macedoniæ, Græciæ, Illyridis fidei Venetice, ac si dicerē p̄fidie punice se tradiderant, quos oēs aut p̄cipitauerunt, aut Turcis vēdiderūt. clamabāt illi miserī, quom Turcis dederent. ah Venetiani Christiani sanguinis mercatores. ah Christiane religiōis defectores, & p̄ditores. & quo sermone quibus verbis o Iherosolyme o sanctissima terrā vos deslebo: nolo amplius mihi credi, res est iā annalibus memorāda. credatis Blondo hystorico ab omnib⁹ approbato. fama erat Saladīnū Aegyptiorum regē Iherosolymas obsidere, nūq̄ nra religio caruit defensoribus, quiq̄ nūc, ita principes delicati sunt, vt si ad līmites regni sui q̄uis exigui vsq̄ peruenierint expeditionē se orientālē confēcisse arbitrent ad hāc famā multip̄ceres Venetias cū copijs cōuenere animati p̄ sanctissimā terrā mori, petierūt in Syriā nauibus transportari. Venetiani accepta mercede aduersos ventos simulantes eos in Dalmatia exposuerūt, & eorū opa vsi sunt ad ladram,

Constantinopolis diripiat

Iherosolime.

Blondus hystoricus.

ac alias ciuitates, q̄ rebellauerāt a Venetis recipiēdas. inter Iherosolymę capiunt, nō qdē Christianorū negligētia vt pleriq̄ arbitrant, sed dolo, ac p̄ditōe Venetorū. Quis hic non vociferaret, excandesceret, ingemisceret. Pisani Genuēs omni tpe Christianis in oriēte laboratibus suis classib⁹ subuenerūt. at Venetiani semp infidi ac fraudulentī, semp crudeles extiterūt. Hic multa p̄tereo de Sophi Persarū rege, q̄ maximū cū Turcis bellum gerit, cuius oratores ad Christianos principes venientes Venetiani retrocedere coegerūt. omitto longe plura de Emanuele rege Lusitanorū, ac Portugallensī, q̄, quom a tergo Lybię in mare rubrū classes multas iam miserit & Aegypti, Arabię, Persidis, Caramanię, Indię, Taprobane fines populatus fuerit a Venetis magno odio habitus est, q̄ eos i societatē illius cōmertij recipe noluit, ob eāq̄ causam fabros, materiā, arma Saldano Aegyptiorū tyranno miserūt, vt ædificata, atq̄ instructa classe Portugallenses a tantis inceptis summoueret. trāseo quē in Cypro, in Creta, in Ponto, in Pelloponessō, i omnibus Cycladibus cōtra Christianos patrauerūt, ne vras patiētissimas aures eorū sceleribus vltērius obtundā. vnū tantū dicā, & finis erit, Hydrons ciuitas est Salentinorū, in extremis oris Italię regio, quē certe magna ac fertilissima est ad Gargynos vsq̄ mōtes tota Turcarū flāmis exurebat, & iam nō regno Siciliæ tantū, sed Romæ, sanctuario dei, sed Italiæ ac toti Christianitati timebamus. Quis tū Christianorū nō ingemuit: quis opem nō tulit: quom ab Vngaris, ab extremo Septentrione, atq̄ occidēte vndiq̄ auxilia conuenissent, & nō p̄cipes, ac ciuitates solū, sed familię fratrum mendicantiū quoq̄ subsidia p̄staret. soli Venetiani, qui tū classē paratissimā, ac instructissimā in anchoris Coris nos.

Pisani Genuēs

Sophi rex

Emanuel rex Lusitanorū

Hydrons

Nota p̄ditionē Venerorum in Christianos.

cyre tenebant, qui soli obsidione soluere potuissent, soli spectatores, non auxiliares esse maluerunt. quod auxiliares imo perditores extiterunt, quom similitates gererent cum Ferendinando rege Neapolitano, propter Alfonsum filium, qui tunc Hetruriam bello quatibat, timentes ne maior fieret, quom ipsi non possent per Turcas suas iniurias vlcisci maluerunt, atque ita Turcas in Italia a suis ceruicibus reiecerunt. recordamini temporis illius, quom ab omnibus fere Christianis laboratum est, & morte Turci regis egre obtinuumus, ut deditio non hydrutis faceret, quod milia Christianorum tunc Turcis manibus trucidata sunt: quantum Christiani sanguinis exhaustum est, quot nobilissime matrones, quot virginis, quod pueri, in miseram seruitutem rapti sunt, quorum alij adhuc Turcis abnegata fide seruunt, alios ego vidi, qui quod iure postliminii reuersi me ius dicente, vix a parentibus recognoscere totum foris lachrymis compleuere. non memini Christianos maiorem cladem pertulisse o Venetiani, quam vobis auctoribus premissi sumus. sed si homines obliti sunt, non tamen deus tantę perditionis ultor oblitterauit. sanguis illorum clamat super vos, & super filios vestros ante magni dei tribunal. vos, vos non Turce illum cruore effudistis. tempus erit quod vos illorum cedetis, atque vti non cum vestris Venetijs vestro sanguine rependetis. nam quod ego in tanto facinore deplorę, quod non omni odio, omni pena, omni supplicio Venetos dignos putaret, hic non me rudis aut simplicis narratore opus esset, sed fortis aliquis, atque vehemens orator, aut acris predicator, ex his qui pleni spiritu sancto ad populum concionari solent. quantas lachrymas, quantam inuidiam, quantas indignationes excitaret superbia, potestas, corruptele, furta, rapine, oppressiones, sacrilegia, perditiones, immanitates, impietates Venetorum, quod ita indomabiles facti sunt, ut cum quatuor Christianorum potentissimis principibus de summa rerum decernere audeant, & ne victi quidem quiescere possint, qui expilando,

Conclu
sio penu
meratio
nem.

subornando, corradendo magnū ex vicinorum urbibus imperium sibi conflauere, quod omne aurum, argentum, gemas, vasa, signa, tabulas, denique quicquid pulchri, quicquid preciosi in toto terrarum orbem reperiri potuit, id totum malis artibus Venetias corporatauerunt, & congesserunt, quod mare ac terras intercludentes, mercatores cum mercibus interceptantes, nauarchos cum nauibus demergentes, venenando, necando, excruciendo, omnia cruore, omnia lachrymis, & funeribus compleuere, omnia gabellis, & dacijs & portorijs tyrannica seruitute foedare, sacrosanctos sacerdotes torquendo, bona ecclesie, consecrata perphanando summum Pontificem continendo, per vulnera nostra, & per comoda eorum propria sua religionem Christianam ad has exiguas Europę angustias ac latebras deductam pene subuerterunt, ut cum Turcarum rege tacite conspirasse ac partem esse viderent, ut scilicet ille Orientali, ipsi Occidentali Imperio cointer sint inimici nobilitatis, contemptores principum, direptores ac incendiarij urbium spoliatores, prouinciarum, hostes sacrorum depeculatores reipublice Christianę, labes, & perniciēs humani generis sicine dormitis o Germani, expectate parumper, nam dum vos consultiatibus vacatis, illi nocturnis scalis Veronam aggrediuntur. Vos armis inclyti eas ignominias contra more maiorum vestrorum toleratis, quod vix ignaui, ac vmbrales, vix mulierculę medijs fidi tolerare possent. oh si nunc viuerent illi Cimbrici, ac Theutones, qui cum C. Mario de imperio orbis dimicauerunt. & illi qui cum C. Iulio Cęsar. Traiano, Antonio Fulvio, Seueris, Constantino, & cum alijs principibus tot bella gesserunt, & qui Quintilianum Vagrum Romę consulę cum tot legionibus trucidauerunt. Et illi qui Britanniam, Angliam, partem Hispanie vadaliciam, partem Italie Longobardiam a se deuictis gentibus de suis nominibus nuncupauere, Vbi nunc sunt illi vispites & tenchateri, illi Sueui, illi Saxones, & Marcomani Guadi, Catti, Sicabri, Heruli, Vandalis, Gotti, & milites boni duces erant, & duces ipsi magni heroes &

trophea
ac victo
ria Ger
manorum
Anglia
Vandalis
licia
Longob
bardia.

Conclu
sio p cō
mileram
tionē &
cohorta
tionem.

Imago
crucifixi

B

illi q cū Henricis, Ottonibus, Conradis, Federicis, Impa
toribus suis scitissimā Iherosolymorū terrā suorū corporū
oppositiōe toties defēsarūt, quorū trophea memorabilis
adhuc pēdere cernunt. Vos igit q estis eorū idubitati filij
indubitati successores v̄tutis, honoris, & gl̄ie velitis etiā
esse veri imitatores i exercēdis illis hereditarijs v̄tutibus
quas scio i vobis esse q̄ maximas, & q̄ plurimas. nolite p
deū immortalē, nolite pati tot iniurias primū vobis, deinde
ceteris Christianis, postea deo redemptori n̄ro a Venetis
atq; a Turcis illatas ampli⁹ inultas ac ipunitas esse, q i ex
pugnationē oriētis, vt cetera nefandissima p̄tereā in oibus
tēplis, aut meretrices pstituerūt, aut equos stabulauerūt,
aut tēpla ipsa demoliti sunt, aut Magumedo hoī impurif
simo ac nefandissimo quē p deo colūt dedicauerūt, ossa
sanctorū, reliqas sanctissimas canib⁹ ac porcis obiecerūt.
imagines crucifixi dñi nostri Iesu christi. heu pietas, heu
prisca fides, imagines crucifixi ad caudas equorū deliga
tas extra ciuitates in castra ad sonū tympanorū raptātes,
spūto, cenoq; sedātes i altissimā crucē iterū sustulerūt. &
lapides ac sagittas e iaculātes exclamauerūt, hic est deus
Christianorū ludibriū Christiane gēis, sed maxime Ger
manorū, penes q̄s iperū est. cur igit vos nō p̄tis? cur nō
p̄feris victrices aglas, & reliq Christiani vos se q̄nē aduer
sus Venetos primū, q sūt seges, & materia tātorū malorū,
deinde aduersus ipsos immanissimos Christiāi noīs hostes
Turcas. nā ista v̄ra odia ac bella inter vos ītestina, istas ve
nationes, cōiuiua, structurās, delicias v̄ras, liberos vxores
hāc vitā vestrā vna parua aura, vna parua febricula oīa cō
mutabit, oīa corrūpet, & paulo post nihil erūt. at v̄o q̄ p
redemptore & creatore deo n̄ro facietis, ea vobis p̄petua
manebūt, & dū viuetis, & dū ad foeliciorē vitā demigra
bitis, semp vos cōmitabunt, florescentq; cotidie, magis,

magisq; aeterna fiēt, nā in alijs causis, & ea q̄ habetis paro
uo momēto dilabent, & q̄ p̄detis nūq; recuperabitis. at v̄o
in hac sanctissima expeditiōe, & q̄ habetis nūq; amitte
tis, & quē perdetis in coelestibus thesauris oī tpe cōdita
reperietis. Ergo p̄fringite istud obstaculum, adequate ac
obstruite hāc pestilentissimā mephitū ac sentinam, hāc
voraginē, & p̄cipitiū oīm victorū, vēdicate & vos, & Chri
stianū orbē in libertatē, soluīte vos a tāto metu. Eradicāte
genus, potestis esse tuti, si relinquitis eos qbus Venetijs,
Histria, Liburnia, Dalmatia, Corcyra Cephalenia Zacyn
thus, Staculū Creta, ac Cyprus adhuc sup̄sint: patefacite
istas execrabiles ac diras portas Venetianas, quā tādiu
Christianos aduersus infideles p̄gredi elaborātes conti
nuerūt, postea deo auctore apto Marte maiorib⁹, auspitijs
Turcas aggressuri. Et ea pietate, qua sanctissimū do. no.
Iulii. pont. max. qua Christianissimū nostrū Frācorū regē
& catholicū regē Aragonū p̄cipes sapiētissimos, exactē
ætatis, & cōsumatissimē vitē, tres colūnas Christianā reli
gionē suis humeris sustentātes esse videtis, eodē & vos o
Maximiliane Auguste, o p̄ceres & ciuitates Imperij Ro
māni, q̄ prima sustinēdē libertatis, ac religionis columna
esse debetis, & aio & pietate esse debetis. nā nisi illi vidit
sent excidiū, ac ruinas a Venetis, & a Turcis Christianis
iminere, certissimāq; victoriā speraret, nūq; p̄fecto tamq;
iusta, ac pia, tā sancta aduersus eos arma sumpssissent. dixi
o Romane Impator. O gl̄iosissime ac exuberantissime de⁹
redēptor dixi, & si qd p̄fecī, gaudio dixisse, quod si etiā
nihil p̄fecī, tamē gaudeo me tuē humanitati, ac diuinita
ti morē gessisse, tibi q; si huic tuē expeditioni sanctissimē
hāc vitā meā cōducere arbitror, eā deuoueo, ac qbus
cūq; cruciatibus exhibeo, q tu p̄ meis, ac aliorū peccatis
tuā miris, tormētorū exemplis, excarnificādā tradidisti.

b ij

Eiusdē Lodouici Heliani venatio leonū Pontifex
 Max. Caesar Augustus, Rex Francorum,
 Rex Aragonum Venatores.

 Enatum canimus regum, & fera bella leonum,
 v Maxima, quæ insani funera martis opus.
 Alma faue armorum, & nemoꝝ Tritonia præses.
 Et qui bella colunt, & iuga summa dei.
 Dicite vos miſe dulces, quis crederet vnq̃
 Aequora fuluicomas incoluisse feras?
 Aut terram Aufoniam alligeros aluisse leones,
 Q̃q̃ Cyclopas Sicilis ora tulit
 Non hic Aethola dicitur cuspidē fixus,
 Cerua, nec Herculeo robore captus aper,
 Dicā monstra hominum, & quis cōmutauerit illa
 Et scelera, & pugnas, accipite incipio,
 Quod mare, quod tellus, iam iam captiua iaceret,
 Non fuit hæc Ditis, nec fuit ira Iouis.
 Omnis erat piceis Aquilonibus obruta classis,
 Restabat toto nulla carina mari.
 Tunc primum timuere homines sulcare profundum,
 Nec qui si ventis credere vellet erat.
 Nullus honorabat tumidi pia numina ponti,
 Votaq̃ soluebat, nemoq̃ thura dabat
 Tum grauius frendens vitrearum rector aquarum,
 Humanum voluit mergere sæpe genus
 Deucalionēas iam ter concusserat vnda
 Perdere, sed voluit nos grauiore malo.
 Est locus Adriaci Venetas dixere paludes.
 Nunc mare, nunc terra est tot rotat vnda vices.
 Illyrici, Albenſes, & iuncto Dalmata Sclauo,
 Quiq̃ colunt pontum, Cycladas, & Cilices,

Cercassi, Aethiopes, Mamalucchi, Iannizariq̃;
 Omnia purgauit littora Prodigijs.
 Hicq̃ venenatas liquerunt phasidos vnda,
 Illi Hiliacos deseruere sinus.
 Non absunt Lydi, Strophades, non Syrus Orontes,
 Nec gens plena odijs punica, fraude, dolis.
 Pyrrate, profugi, damnati, sacrilegiq̃.
 Mendici, mimi, turba nefanda maris.
 Deniq̃ criminibus cunctis patefecit Asyllum.
 Hæc stagna, hos æstus, has petiere casus.
 Colluuiem, & feces hominum collegit in vnum,
 Et quot erant homines tot dedit esse feras.
 Et digitos teretes rigidos curuauit in vngues,
 Vt possent rapere, & rapta tenere diu.
 Gutturis ingenti baratrum patefecit hiatus,
 Ingluuiem possēt quod facere nihil.
 Neue propinquaret, neu quis superesset amicus
 Spirantem grauius iussit olere animam.
 Non satis alipedes humeris quoq̃ nexuit alas,
 Vt pelagus, montes, vt super astra volent.
 Iratos fecit vultus, toruosq̃ leones.
 Horribiles visu, terribilesq̃ sono.
 His furijs, his tormentis iam mille per annos.
 Nos deus, & nostros excruciauit auos.
 Fallitur hoc, qui me maledicere carmine credit
 Reddo laceſſitus damnaq̃, reddo vices.
 Leſerunt alios me dirripuere, sed vltor
 Carmine bella gero, rex meus ense gerit,
 Iura dabant ignem ex facie, rabiēmq̃ vomentes,
 Hic infamis eras Barthole sancte alijs.
 Quicquid erat pulchri subiecta per oppida, adusq̃
 Yerrebant auida vilia saxa manus,

Quod reliquum fuerat catuli, foetiq; lege
 Verebant, famuleq; & niger ore Charon.
 Damnabant ciues aliqua sub criminis vmbra,
 Sed procures solo hoc nomine crimen erant.
 Torrebant oleo miseros, ferroue calenti.
 Iste manum, hic oculos, perdidit ille caput.
 Stridebant populi, & taciti sua damna gemebant;
 Vt strident Stygię sub Rhadamanto animę.
 Appellas, Iesus rigidum, sanctumq; senatum,
 Herodes, Cayphas, Anna, Pilatus erant.
 Turpis, & in Venerem gens proiectissima, plusq;
 Aut Sybaris, Capua, aut Pythagorea croto.
 Deformes iuuenes, & cana senecta vacabant
 Sardanapalineis sollicitudinibus
 Quid referam illicitos cętus, & quę ipsa trahebat
 In noctem longum stella diurna merum?
 Cęsareasq; dapes miserorum sanguine partas,
 Ad rem damnosos, & fera bella canes,
 Cętera prętereo, nam cum Vestalibus ipsis
 Fas erat in sacro concubuisse thoro,
 Italiam, Italiam, Italiam, pleno ore salutant
 Conseruatores, scilicet Italię
 Immo euerfores, ergastula dura, Nerones
 Estis, & immanis barbara barbaries
 Est doctus, fortisq; nihil, si proditor, illi
 Pręmia magna cito proditiōis erant,
 Vos linguam horretis Latiam, moresq; latinos,
 Vestra sonant totam guttura Dalmatiam.
 Aquebant tumidi se, & prę sua gesta ferebant
 Oh scelus, inuictis Martia Roma tuis.
 Noctua sic aquilam, timidum sic Damma Leonem
 Prouocat, & paruus sic elephanta culex,

Bellorum causas, armorum semina docti
 Spargere, & artificii nigra venena manu.
 Vt solet horribilis gaudens spectare ruinas,
 Quas prius allecto texuit arte sua,
 Sic isti armabant reges, multosq; cruore
 Nostra triumphabant si tepuisset humus,
 Non maris, aut terrę sat erat turbare quietem
 Tentarunt interponere bella deos.
 Ante triumphantis Genuensia festa Georgi
 Semileo celebrant te pie Marce diem,
 Petrus, & Ambrosius clari duo lumina cęli
 A Venetis grauius Iesus vterq; fuit
 Huic sunt conati trifidum extorquere flagellum,
 Et Mediolanum diripere ante oculos.
 Illius aggressi laceram expugnare carinam.
 Pastorem turbarent, pascere gramen oues.
 Ter quater omnipotens Venetos iubet ante citari,
 Te quater actores non voluere pati,
 Dicentes Veneti, si scandent culmina cęli
 Cęlicolum inficient, angelicosq; choros,
 Ambibunt superos, & erunt etiam altera rursus
 Dira cathenati pręlia Luciferi.
 Pręterea lata est dudum sententia, adestq;
 Patronus, Marcus dicere iussit ait.
 Dum Veneti cōtra Mahumetidas arma gerebant,
 Dumq; mali minus, his ipse patronus eram,
 At postq; placuere illis furialia bella,
 Furta, latrocinia, toxica, adulteria,
 Quod nunq; tantumq; nephas fecere Gigantes,
 Ista Gigantea noxa luenda nece est.
 Erubui semper tales habuisse clientes,
 Desero eos semper, quod meruere habeant.

Talibus æternam pacem, rigidumq; tribunal
 Querebant placidos sollicitare deos
 Non bellum contra Turcas dominantibus istis.
 Spes inter nostros nulla quietis erat.
 Omnia turbabant auro comitante veneno,
 Hæc duo cælesti præposuere deo.
 Et velut effugiens hosti loligo sequenti
 Nubem atramenti proiecit ante oculos,
 Sic isti si forte aliquid fecere timendum
 Ambiguas tenebras regibus iniiciunt
 Non satis a Cypro fuerat quicquid iacet, vsq;
 Qua Phaetontæas Abdura rumpit aquas.
 Et non contenti totum spoliassè profundum,
 Duræq; captiuo subdere vincula mari,
 Sacra fames auri, & dominandæ cæca libido
 Per scelus immodicas crescere suavit opes.
 Per scelus omne duces raserunt regna, Tetrarchas
 Ingressi summi viscera pontificis.
 Gaudebant niueas vexilla inferre per alpes
 Ante oculos ibant Hister, Arar, Rhodanus,
 De Roma, & tota Italia iam actum esse putabant,
 Orbis anhellabant Imperium occidui
 Non pudor ullus erat, nec erat reuerentia diuum
 Prodere mentiri, polluere, opprimere.
 Et se immortales iactabant, deinde timeri,
 Non aliterq; coli, quam voluere dei.
 Sicut aues alias bubo, & cornicula fallax
 Ludit regales improba vulturios
 Ridebant ipsos nullo discrimine reges,
 Ipsum cum magno Cæsare Pontificem.
 Vngare magne potens, & te inuictissime Cæsar
 Iactabant foldis vos meruisse suis.

Namq; minabant (sunt testes) præfulis almi
 Pulsatas mitra cedere velle nates.
 Et te clericulum, & paruum ad pia sacra ministrū
 Facturos o lux maxima sancte pater.
 Rupturosq; tua inuicta rex France corona
 Perfractum (oh facinus) terq; quaterq; caput.
 O feces hominum, porcorum semina, non vos
 Talia de tanto dicere rege pudet?
 Hoc caput est, quod christicolū pius orbis adorat,
 Quod Babylon, qd' tu maxime Turca tremis
 Non tulit arctoi moderator maximus orbis
 Cæsar, qui triplici cingit honore caput.
 Nec valet vltius tantas tolerare queclas
 Hortatur proceres, & sua regna suos.
 Hortatur socios sceleratam excindere gentem,
 Pontificem imprimis maxima Roma tuum.
 Continuo reges Gallus, Romanus, Hiberus
 Cæsare cum magno federa sancta ligant.
 Retia rara parant, & acuto spicula ferro.
 Fertur Marmarica lancea torta manu.
 Muros in stragem, atq; hoim, quæ inuenit erynnis
 Sicut ab irato fulmina missa Ioue.
 Non desunt laquei, pedica, ancipitesue secures,
 Non eques armato conspiciendus equo.
 Primus ab Herculeis descendens Alpibus heros
 Gallicus, hic centum traxit in arma Duces,
 Quingentos duxit proceres, & mille phalanges,
 Innumerabiliū milia plura canum.
 Rex Lodouicus equo & fulgentibus acer in armis
 Suscitāt in rabidas arma cruenta feras.
 Nec minus expediunt alia se in parte leones,
 Prudentes aliquis crederet esse viros,

Vnguibus effodiunt terras, & castra coronant,
 Et tecti ferro pectora fida gerunt,
 Signa sequi, parere duci, seruare tubarum
 Classica, conspiceres ordine stare suo.
 Erumpunt portis rabido furore duabus,
 Partiti in turmas sic abiere suas.
 Exaciunt iras, caudaeq; dentibus vncis,
 In ferumq; graui murmure prosiliunt.
 Vos quibus Aonidū est, studiūq; & spiritus ingēs
 Dicite quot strages ediderint Veneti,
 Me leges, & cura fori, ingratiq; labores
 Impediunt elego carmine tanta loqui.
 Id referam, dubio hiebat victoria Marte,
 Ni regis praesens dextera tulisset opem.
 Ille aciem totam in Venetos direxit, & illos
 Disgregat, & penetrans agmina densa secat,
 Virtutis memores illi, memoresq; salutis
 Pulchrius esse putant in fera bella mori.
 Ergo inter cedes gaudent, & tela, virosq;
 Obiitū perfringunt, dilacerant, Ianiant.
 Intrepidūq; ubi densa vident venabula currunt,
 Dant alternantes, accipiuntq; neces
 Pugnauiere diu, sed ne morerentur inulti
 Fortia statuerunt corpora multa hominum
 Tum vero audires ictus, fremitusq; cadentum,
 Reticus hinc, valles hinc tremuere Padi,
 Donec celta cohors, Italumq; exercitus omnis
 Vndantem hostili strage cruentat humum.
 Corpora magna bouum veluti prostrata videres,
 Totaq; insolito prata cruore natant.
 Aut capti, aut cēsi innumeri periere leones,
 Se dedit infami caetera turba fuge.

O Carmignola, & clari Coleonis in armis
 Gaudete o manes, impiger vltor adest.
 O Rhagusel, & Ligures super æquora cēsi
 In bellis Venetis vester hic vltor adest.
 O cruce signati, qui sancta videre sepulchra
 Vultis, at in Solymas iam patefacta via est
 Hic finis Veneti Imperij, cecidere tyranni
 Innumeri, nunc est libera terra, mare.
 De te magne leo regum rex maximus albis
 Quattuor in lauri fronde triumphat equis.
 Nec vero te sancte pater, te maxime Iuli
 Altera belli huius gloria præteream.
 Tū pepulisti armis Venetos ex vrbe Rauenna,
 Atq; Faentina, Flaminiaq; tua.
 Tu rem Romanum magnis legionibus auges,
 Clauigeri attollis diruta templa Petri.
 Quondā fracta mouet sub te tua Roma lacertos
 Et veterum meminit fortia facta ducum.
 Et stupet insolitos non in Iouis ire triumphos.
 Ad Vaticani, sed pia templa dei.
 Nec vero iam te Caesar memorande silebo.
 Qui Rhenū in Venetos, Dannubiūq; trahis.
 Cuius in Euganeos, Patavina ad menia Campos
 Alpīs fluuiant omnibus arma iugis.
 Nec Tartesiācis ducens regnator ab oris
 Vsq; a Cantabrico carbasa mille sinu.
 Nec veteres hostes Ligures, nec Gallica vela.
 Omnia turritis puppis alta fremunt.
 Sed vos o proceres, qui iam vicisse putatis
 (Ingentes vrit parua fauilla domos.)
 Ite triumphales infensa ad menia reges
 Vincere laus prima est, altera scire frui.

Si Venetum vultis bellum nescire secundum
 Infestum ex ima vellite stirpe genus
 Distulit, & poterat Capitolia vertere Pegasus,
 Et graias Hector, si voluisset opes.
 Viuere priuatus nescit, qui publica rexit.
 Sepe rebellabant, sepeq; tela ferent.
 Praeualide vires, immensa pecunia in vrbe est.
 Regna subornabunt ambitione, dolis.
 Constantinę vrbis veterū monimenta Quiritum
 Hic sunt, & Cypri (sēnora) regis opes
 Diripuerunt omnes, nemo illos, hic latet aurum,
 Occidit hic latitant, hic orientis opes.
 Per pontes in equis Venetam si intratis in urbem
 Nullę iam Baig, nullaq; Abydos erunt
 Plus maris hic quāto est, quā Sestus distet Abido
 Vestra quidem tanto gloria maior erit.
 Non tamen o Veneti deerunt solatia vobis,
 Ne desperetis gaudia vestra manent.
 Sunt casses, hamī, nasseq; tridentq; palustres
 Sunt, & quas arcu deiciatis aues.
 Non desunt Gobi, Rumbi, Muli, Cocleq;
 Cumq; saginatis ostrea Mugilibus.
 Sunt fora, sunt merces, & auita pecunia terris
 Abdita, sunt totidem carbasa, mille rates.
 Dedite principibus, veniamq; oretis ab ipsis.
 Prætorem mittent, qui fora vestra reget.
 Urbanis vacui curis ex æquore toto
 Vndiq; contractas puppe vehetis opes.
 Fortunā quicunq; nequit tolerare secundam
 Aduersam nolit, seu velit ille feret.
 Vos ergo ad proprias artes redeatis auorum,
 Armāq; & imperium linquite principibus.

FINIS.

Ad Reuerendissimos & illustrissimos sacri
 Romani Imperij Electores, Reliquosq;
 inclytos in cōcilio Augustēsi Ger-
 manoz Principes, Carmen
 exhortatorium.

Agnanimi procures quoz sapiētia nostro
 m Non eget, & claris virtus exercita factis
 Consilio, tamē hęc ppenso a corde clientis
 Quę veniunt humilis, quę dicit opinio recti
 Qualiacunq; boni mea dicta, fidelia saltem
 Consulite, atq; imis admittite sensibus oro.
 Inclyta pręterito Germania tempore in vnum
 Sepe super rerum variarum mole coiuit,
 Nullius aut adeo fuit expectata voluntas
 Huius ut est quod nunc celebratur, & exitus almi
 Concilij, quo nixa salus non vnus vrbis,
 Non populi, at fidei pendet spes maxima nostrę
 Suspensę quid vestra ferat sententiā, nunquid
 Publica res Christi reuifescere debet isto
 Tempore, vel nunq; facile est emergere, quam si
 Stirpe reciduntur quę obstacula parua resistunt,
 Et vos vnanimis si sponte capessere tandem
 Imperium, & curam cōmisse impendere moli
 Vultis, & antiquo maiorum more tueri
 Ad quod erant exempla satis vos prisca mouere
 Sed promissā fides, & toti debita mundo
 Postulat, imperij (Germanus origine) postq;
 Carolus a sacro meruit diadema leone,
 Redditus & sceptris ab Othone, Gregorius ex q;
 Principibus summus mandauit lege sacerdos
 Et genti quę prompta fuit defendere honorem

Sedis apostolicę totiensq; per arma tueri
 Germanę arbitrium ventura in secla creandi
 Induperatores, ab eadem in federe tanto
 Accepta iurante fide, fore semper vt illos
 Viribus auxilio, atq; armis, opibusq; iuuaret,
 In decus Augusti sed culminis inq; salutem
 Humani generis, sanctę & super omnia matris
 Ecclesię, vtq; onere haud paruo constaret adeptus
 Tantus honor, merito, neq; enim sublimior vllus
 Posset in orbe dari, tibi sic Germania iure
 Cessit Roma suo, sic & tibi munere Tiberis
 Rhene, datū nunquid retinere negabis honorem?
 Et regem fulcire tuum? cui quantus habetur
 Cultus, adeest laus tanta tibi, quantumq; verentur
 Illum, te metuunt omnes, quantumq; fauebis
 Augustis, & tantus eris, proh nominis olim
 Casarei sublime decus, reuerentia, & ingens
 Maiestas, diffusa polum per vtrumq;, timebat
 Qd' Scythæ, qd' Garamas, exhorruit vltima Thyle
 Decolor audito quo nomine palluit Indus
 Tale ne bellipotens sub te Germania nomen
 Obduci patiere situr? tot regna tot vrbes
 Totq; duces complexa tuis in sinibus, ergo
 Par orbi quod Roma tulit, celoq; locauit
 Te modo nunc tali, tantaq; tuente iacebit
 Reddidit & Tiberis quod formidabile mundo
 Innumero adiutus vilescere flumine tantus
 Rhene feres? procures ne ferēt cognomina Mogos
 Dat quibus, atq; tuis vicina Colonia ripis
 Treuit & antiquus, vel origine clarus Othonum
 Saxo, Palatinus titulis & habere superbit
 Te, qui iure suis, Albinq; locata Visurgum

Atq; inter regio nunc Marchia nomine cuiq;
 Paret in accessis vallata Boemia siluis,
 Quos penes est totidem Romanū condere regē,
 Innumeriq; alij, quis nō modo teutona tellus
 Principibus patrię lares, priuataq; regna
 Sed latum mundi imperium, Sed nititur omnis
 Publica res Christi, pro quis vel obisse tuendis
 Sit vestrū propriūq; decus, quibus arma, virosq;
 Nunc, & equos, tormenta (data est occasio) & oēs
 Promite iam longo non notas tempore vires,
 Fundite iam longo cumulos tempore census,
 Et vestrū fulcite caput, reuerentia vestri
 Sit capitis primum vobis, quos deinde sequentur
 Exemplo populi, atq; vrbes, imitataq; regna
 Quod leges, natura, boni moresq; requirunt,
 Quid foret auxilium capiti si membra negarent
 Dilapsus fuit vnde vigor per membra? q; estis
 (Sit venia dictum cum vestra) in culmine tanto
 Quod tot opes, merito, lata ditione tenetis
 Plurima Romulidū num sunt ea munera regum?
 Induperatorem qualem voluistis habetis
 Sed qualem nec habere piget, voluisse pigebit
 Et nunq;, officio dum sic se ostendit in omni
 Vt magis optari nec quicq; a principe summo
 Debeat, aut possit, cuius vetor impare musa
 Ire per ingentes laudes, & origine tanta
 Siue illustre genus, seu fortia facta parentum
 Dicere, & herois cultum virtutibus orbem
 At generi cōmune suo, priuata coruscat
 Gloria se proh quāta, bonis dum vultus vtrinq; est
 Corporis, atq; animi, neq; parca indulsit illi
 Se fortuna, magis modo larga futura velitis,

Cui non diuini est humana augustior oris
 Maiestas, totoq; decens in corpore forma,
 Membroꝝq; vigor, validum patiensq; laborum
 Corpus, & oblatum pro vobis sepe periclis
 Pro decore imperij, cui non miranda videtur
 Dos animi quæ sola sua est, prudentia solers
 Ingeniumq; capax, euentibus æqua secundis
 Mens, & in aduersis eadem, quibus ille probatus
 Non minus vt fuluū est fornacis ab igne metallū,
 Additur his rerum mira experientia, & ingens
 Pacis, & armorum, rigidique peritia belli.
 Quid memorem sit quanta viro clementia, qualis
 Intemerata fides, seruandi & fœdera cura
 Quā grauis, & posita cunctis grauitate benignus,
 Largus, & in meritos despectū prodigus auri
 Iustus, amans æqui, vitæ sine labe pudicę,
 Cui tanta in superos pietas, tantusq; deorum
 Cultus, vt exemplo valeat cuiusq; seuerō
 Esse sacerdoti, pro tantis dotibus vnde
 Nomen ab ingenita propriū bonitate meretur
 Quod tenuis hac vni Traiano contigit inter
 Romulidum tot habere duces, at defuit illi
 Religio, tamen illa suos efferre superbis
 Est alijs meritos titulis gaussa vetustas
 Dum magnos faustosq; vocat, patrięq; parentes
 Abq; triumphata ponit cognomina terra
 Sed præbet meruisse modum, nam tempore prisco
 Aut consulta patrum, venerandi & iussu senatus
 Imperium vel castra dabant, milesq; legebat
 Dilectos quoscūq; sibi, quibus inde fauebat
 Resq; ministrabat bellorum publica neruos
 Propterea magnis adsciscere nomina factis

Et potuere suas ad sidera tollere gentes
 Non minus hic patrię pater est, modo cura, parēti
 Sit patrię, natisq; suo parere, sed idem
 Et foelix, & magnus erit si vultis, & idem
 Mox Venetus, post Turcus erit, geminoq; triumphū
 Ducet ab hoste, parī referens par, quādo tropheis
 Intulit & vestrum Romana potentia nomen,
 Cuius atrox parti successit Turcus, & ipsa
 Vrbs Venetum alterius vult emula vana videri,
 Irridetq; procax ad te Germania tantum
 Translatum imperium, cui iugera quattuor agri
 Vix subiecta refert, cui se parere recusat
 Vnica Cæsareis terrarum obnoxia nunq;
 Legibus, occiduo quæ nec concessit Eoo
 In partem imperio, nec matris dotibus alme
 Ecclesię, quæ stare sua se mole, suasq;
 Iactat lo terra posuisse in virgine sedes
 Quis ferat hæc? Sed sunt grauiora, q̃s obstitit olim
 Semper &, huic vestro imperio magis vrbe supba
 Adriaca ex illo iam tum quæ inuisa Pipino
 Et deuicta fuit, q̃uis neget, & tamen illam
 Induperatrici magnus concessit ireni
 Carolus Italia diuisa, aut pone secuto
 Nicephoro, huic primus toto cōmeritia regno
 Interdixit Otho iusta succensus ab ira,
 Nec minus Henrico a quarto diuersa notata est
 Atq; alijs, odio sed enim patefecit habenas
 Ausa palam sese Federico opponere primo
 Fallacq; captiui mentiri vincula Othonis
 Atq; ita mentitos æterna in secla triumphos
 Pingere tam celebri spectandos parte superbę
 Urbis, ab imbelli Germanica rostra leone

d ij

Merfa mari, fusaſq; rates, fluitantia ſigna
 Et fractas aquilas, plena æquora, tranſtraq; veſtri
 Sanguinis & Veneto præbentes terga ſueuos
 Captiuumq; ducem, tumide o iactantia gentis
 Tale nec erexit ſuperato Græcia Xerſe
 Nec toties victa Carthagine Roma tropheum
 An niſi in inuidiam Germani culminis, ingens
 Dedecus in veſtrum, quis talia pinxerit? ite
 Ite viri, antiquæ ſi vos virtutis imago
 Vlla mouet, ſi tangit honos, ſi gloria parti
 Imperij, non iſta graui vel clade vel armis
 Gentis at extremis inimicæ aboletæ ruinis,
 Cui neq; ſat vobis ſe inſenſam oftendere inani
 Ambitione fuit, petulanti & ledere lingua
 Sepeq; ceu victos mendacibus addere faſtis
 Sed progreſſa ſuis paulatim aſtuta lacunis
 Conſilio, arte, dolis, & proditiōe, vel auro
 Dempſit ab Imperio loca tot potiora ſub iſtis
 Alpibus Italiæ, atq; adeundi regibus illam
 Intercluſit iter, ſecumq; reuoluitur ex quo
 Ex Italiæ iugum patiuntur. & oppida clamant
 Preſſa, veni Cæſar, tua iam tibi vendicet enſis
 Siccine colluuiæ hominum, piperiſq; redemptor
 Sordidus, omnigenæ ſic nauita mercis, auarus
 Inſitor, enormiq; marinus gutture mergus
 Nobilium regnator erit? dominabitur ergo
 Degeneratq; omni ſolitus ſeruire lucello,
 Non bene conueniunt vilis mercator & idem
 Nobilis, & princeps, proh lumina cæca potentis
 Nonne vident animum quo dirigat illa malignis
 Callida gens, toti quæ aſpirat & imminet orbi,
 Concipit atq; auido Romanam pectore molem,

Vnde eſt principibus cunctis inimica, tyrannos
 Quos vocat, inq; ſuis ſecura paludibus omnes
 Deſpicit, haud ſibi iam mortales, ſed neq; cœlum
 Poſſe nocere putans, congeſto fidere in auro
 Sueta, manente eodem ſemperq; tenore ſuorum,
 Incrementa quibus diſcordia regna fuerunt
 Alternosq; duces exhausti Marte Latini,
 Reddidit & niſi quos ſactura aliena potentes
 Semper in interitu regum eſt ſpes maxima quorum,
 Poſſe aliquid tuto dum carpere tempora captant,
 Inteſtina ſerunt odia & mala prælia reges
 Inter alunt ideo, neq; enim bella vlla tot annis
 Videre Auſonij, Venetis non vnde lucrari
 Contigerit, ſolitæ nec aperto vincere Marte
 Raræq; collatis audere pericula ſignis.
 Fuſit ab his quondam fidei tutela ſed alme
 Relligionis erant & propugnacula noſtræ
 Forſitan antiquo fuit hoc quo cœperat illos
 Tempore nondū alijs dominandi effrena libido
 Cum ſtagnis contenta ſuis operoſa iuuentus
 Duceret aſſiduas longinqua per æquora merces,
 Vtilis & ſolum fulcaret Nerea claſſis,
 Fœlix ſi monitis Ioachini intentæ prophete
 Nuncq; vicinæ tetigiſſet littora terræ
 Et tamen illorum nimia atq; ſuperba ſimultas
 Cum Iigure, amiſſi fuit improba cauſa ſepulcri
 Sæpius & magnos interrumpere potentum
 Conatus, ſancta pro relligione, negantes
 Auxilium ingenti niſi conditione redemptum,
 Dumq; opulenta, ſuo, male tutaq; littora, ductu
 Radere, maioris malunt dulcedine lucri,
 Intenduntq; magis ſpolijs, & rebus emendis
 d iiij

Direptis, precio peregrino a milite paruo
 Quā Christi auxilijs, in quē manifesta voluntas
 Tunc patuit, sedes a deo quando inelyta ab illis
 Bizantina capi est permiffa, volentibus vrbis
 Prebita ope imperium, sed eorū tanta negaret
 Velle subire iugum, cernebant æquora velis
 (Proh dolor) Adriacis miseri plena omnia ciues
 Tendebantq; manus ad proxima carbasa, at illi
 Stabant immotis ferro retinente carinis
 Cumq; obsessa ferus laceraret mœnia Turcus
 Impia spectabat non fanda per oia classis,
 Ex illo solita est plus tempore parta tueri
 Proq; suis valido contendere finibus hosti
 Quam pugnare fide pro Christi, at fœdera inire
 Nil & amicitias verita est cum gente nephāda
 Cōmunem in regesq; inimicum impellere nostros
 Finibus vt Calabris nouit memorabilis Idruns,
 Tollere sueta mari commertia, & omnibus vndis
 Præsertim Adriacis vectigal ponere, quarum
 Se quoq; naturæ transuersa lege maritum
 Fert Venetus, spōsamq; sibi mare vana quotannis
 Annulo & vrbis illud per vincla iugalsa necit
 Quale nec vlla ferunt mendacia graia, nec vlla
 Fabula prodigium, tua sit Neptune tridente
 Pro sexu certare tuo, pro fœmina haberis
 Saltem apud Adriacos, prætextu hoc attamē illa
 Vsurpat gens sancta sinum, nec parcit amatē
 Sedis apostolicę ditioni, at plurima ademit
 Iam loca pontifici pia filia forte, regendi
 Ne senior tantas oneri succumberet vrbes,
 Ecclesiæ & toties turbauit amica quietem
 Hactenus ob sua ter benefacta anathemate vincita

At nunc supplicibus pacem illa miserrima votis
 Orat, & addictam fore se promittit honori
 Post hac Casareo, facturam & cuncta libenter
 Quæ Cæsar procuresq; velint, modo copia fandi
 Detur, & audiri valeat, dimittitur vlla
 Vrbis neq; iam pridem Germanica libera quā non
 Ambiat, & vobis procures ingentia de se
 Spondet, adulatur, suadet blanditur, & offert
 Edocet a focisq; cauendo pericula vestris
 Regibus, & commenta refert miranda pelagis
 Artibus, inter vos nuncq; si posset oriri
 Seditio, quæ sola via est sibi lecta salutis,
 Interea bello se accingit, & vndiq; contra
 Arma parat (referam neue inueterata sub istis
 Blanditijs, verbisq; bonis, specieq; future
 Pacis, vt Euganeam prius interceperit urbem
 Et sit adempta pari Vicentia fraude, tot arcto
 Carcere ductores clausi, vestriq; fideles
 Tot crucis infanda Patauini morte necati)
 Veronę insidias iam iam molitur, & instat
 Continuo, & miseros populatur classibus histros,
 Et ferro, flammisq; forum consumit Iuli,
 Atq; ita nunc etiam simulatrix callida vobis
 Verba dabit vulpis: nuncq; vitare licebit
 Syrenum cantus: expertaq; pocula Circes
 Illa ne fallaci toties euadere lingua
 Consilijs ne suis, & tunc quoq; abire valebit
 Insuperata dolis: quod si datur, accipe tanq;
 Nostra sibi illino venientia carmine ab ore
 Illa tibi oppressa Italia Germania tandem
 Iura dabit, victo & dominabitur adria Rheno,
 Quid foret Adriaco si nuria forte leoni

Nuper in ancipiti cum Gallo Marte potenti
 Fauisset: tenuis hac illi num Insubria diues
 Cessisset: latioq; vrbes retineret in omni
 Tot prius oppressas, aliasq; recenter adeptas
 At tecum, non ille foro contentus Iuli
 Carnorumq; iugis & pauperis arce liburni
 Castra tridentinis posuisset mœnibus vitro
 Pictus & alpina quacunq; in sede maneret,
 Vt tibi noluerit sors nunc Augusta timeri
 Ob studium simile, & cōmercia mutua rerum,
 Clausura tamen cunctis munisset in alpihus, vnde
 Ipsi aditus, vobis ad se via nulla pateret,
 Et quid plura feram, quæ non tensatis vt illum
 In rectum traheretis iter: quæ non fuit ingens
 Conditio genti per vos oblata superbe:
 Subdola q; longo suspensos tempore verbis
 Ambiguus tenuit vos, & q; sepe paratos
 Est frustrata, dolis quibus hactenus illa moratur
 Vestrum iter ad tanti capienda insignia regni:
 En modo sese offert dum vestro in fœdera regi
 In Latiumq; sagax inuitat, & allicit omni
 Ingenio, num mox deludit: & additur hosti
 Perfida: & iniustus venientem submouet armis,
 Et vetat Italia Romanum insistere regem:
 Quin magis, o facin? (phibet dolor edere) acerbū
 Effera teutonico se sanguine prouit alto
 Exsaturatq; sitim, iuga per Cadubrīna, cruore
 Cæsorū, & tantus remanebit sanguis inultus:
 Adde tot incensas arces, direpta; vestrę
 Oppida ab immani ditionis milite, tanta
 Seuitia, atq; odio, Turca nec ab hoste ferendo
 Quid referam (narrare pudet) Germanica quanto

De risu fuerit populo gens incluta vili
 Quæ voces, quis plausus erat, quæ sibilā vulgi
 Si foret aspectus quia tunc Alamanus ab illo
 Cum fuit insana susceptus ab vrbe, triumphī
 More velut victis rediens cornarius histris
 Cum duce pigmeo, quot secum intierſa trahebant
 Dedecus in vestrum Germanica signa, quot altis
 Turribus auulsas aquilas, quibus ille tropheū est
 Erigere in proprijs temerarius ædibus ausus
 Edita quæ fuerint & quæ spectacula in illis,
 Qui ludi, & choreę, quæ cœna infanda, quot illic
 Iactata (heu dicam) caput in iocularia vestrum
 An satis hoc? q; sueta foret si Marte virili
 Vincere, & insigni venisset gloria factio
 Victrici fuerat forsā tollerabile partī,
 Non improviso cum milite pugna fuisset
 Tradita eunte fide pauloante, nec impare tantū
 Cum numero, vix mille, decem cum caesa fuerunt
 Millibus, & nullo direpta, & capta tuente
 Tot loca, laus ingens, Facinus memorabile, cuius
 Iam piget auctores, olim & meminisse dolebit,
 Nūc quoq; qui (o superi) tot fracti cladibus audāt
 Pingere mandentes victricia signa leones
 Et laceras aquilas, & amici lilia Galli,
 Cantica; impressis mordacia pandere cartis,
 Nature vitium, & Veneti genuina procacis
 Est inimicitia hæc tecum Germania, cui tu
 Et regum est despectus honos, sic euomat omne
 Virus, & effundat per inanīa verba malignum
 In te animum, tu vince manus, tu contude factis
 Cervicis durę populum, tu pelle tyrannos
 Nobilium qui nomen habent, prauumq; senatum

Vtq; triumphatum pelago mentitur Othonem
 Tu quoq; vince mari, neq; eni sine puppibus illū
 Est superare datum, paruo molimine classis
 Corruet, & trepida nascetur in vrbe tumultus,
 Quæ decora inde tibi, quales orientur honores
 Gloria quanta tuum nomen, laudesq; manebunt,
 Teutona se quantis attollet terra triumphis,
 Res quoq; q̄ poterit letari publica Christi,
 Cui domitis aditus ad maxima facta patebunt
 Adriacis, toto postq; discordia regno
 Christicolum, duce te fuerit sublata fouebant
 Quam Veneti, interea ne sanctę vincula pacis
 Nexa trium regum coelesti vincula dextra
 Arte aliqua, iniecta vel suspitione, vel astu
 Dissoluantq; dolis neu fœdera tanta caueto,
 Nam, nisi tale nephas, vapidō nil pectore versant,
 Nec se aliter norunt euadere posse periculum,
 Vel si alius cupiat, quicunq; sit ille, trifulco
 Fulmine Tartareas adigatur iniquus ad vmbas,
 Qui fidei inter se cōmittere culmina nostrę
 Cogitet, & plusq; ciuilia bella mouere
 Nec sat Christigenā mutilatā extinguere gentē,
 Quā decet in populos posthęc animare nephādos
 Turcarum, quæ stante satis sit fœdere, Mauros
 Vincere & imbellem Sulthanū auertere Memphi,
 Almaq; ferre crucis totum vexilla per orbem,
 Et quando illa fuit, quo tempore, talis ab annis
 Pluribus: armipotens adeo, atq; opulenta paratis
 Classibus, & tanto molimine tormentorum
 Et sibi tam vnanimis, diuino & numine concors
 Diuidere hęc aliqua ex erebo fera quæret erinnis?
 Summe deus propria pereuntis morte redemptor

Humani generis, venerabile fœda sepulchrum
 Cuius barbaries, horrendi & numinis antrum
 Possidet, vt saltem tua gens a faucibus illud
 Eripiat nunc apta canum, prohibe optime dirum
 Hoc scelus, arma tuos inter populosq; ducsq;
 Intestina veta, & concordia fœdera serua,
 Nulla Acheronteo perfundere felle Megera,
 Nulla venenata dissoluere vipera lingua,
 Nec valeant temerare dolis, violare nec artes,
 Nec mala consilijs noceant figmenta malignis,
 Sint tres vnanimes, eademq; in corpore terno
 Mens, animus, spes, vita, salus, fors, cura, volūtas.

τελωσ.

M. S.